

ΜΗΧΑΛΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : 'Εν 'Αθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20 — 'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 30

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἅπας ἡ δις, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἡ ἑξαμηνίαν λ. 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλίμορος παρὰ τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος. —

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

'Εν Λονδίῳ, 13 Μαΐου 1877.

Βράζει ἡ ψυχὴ μου ὑπὸ ὀργῆς καὶ ἀηδιάζει μέχρι ψυχῇ καὶ ἑμετοῦ, ὅταν βλέπω τὸν σηληνιασμόν τοῦ μίσους, τῆς συκοφαντίας καὶ τῆς περιφρονήσεως κατὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν πατρίδος καὶ τοῦ γένους, ὅστις κατέλαβεν ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ πολλῶν ἢ ἡ ἐτῶν, ἐδηλητηρίασε καθ' ἡμῶν τοὺς ξένους, καὶ ἔσθυσε πᾶν γενναῖον φρόνημα ὑπὲρ πατρίδος καὶ καταφρόνιμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, ὧν ἄνευ τὰ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὰ μικρὰ καὶ τὰ μῆπω ἀποκαταστημένα καὶ τὰ κινδυνεύοντα δὲν δύνανται ὅχι νὰ μεγαλουργήσωσιν, ἀλλὰ νὰ σωθῶσι καὶ νὰ ζήσωσιν. Παρὰ μόνοις ἡμῖν ἀκούεις ἀνθρώπους, ἐπὶ δύο καὶ ὄχι τεσσάρων ποδῶν βαίνοντας, νὰ ὑβρίζωσι πρὸς τοὺς ξένους καὶ πρὸς ἀλλήλους τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν πατρίδα, καὶ νὰ καυχῶνται τοῦτο πράττοντες, ὅπως ἀλλοῦ οἱ ὑπὲρ πατρίδος συνηγοροῦντες. Παρὰ μόνοις ἡμῖν κτηνώδης κοινὴ γνώμη ἀρέσκειται νὰ ὑβρίζεται, καὶ τιμᾷ τοὺς ἀτιμάζοντας αὐτήν. Φρίττω, ἐνθυμούμενος τὰ ἐν 'Αθήναις ἀνθρωπάριζ, λέγοντα ἀναμεταξύ των : « Ἀς ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὅλοι εἴμεθα φαῦλοι, διεφθαρμένοι. Αἰσχρὸν ἔθνος, φίλε μου· δίκαιον ἔχει ἡ Εὐρώπη· ἡμεῖς ἀνάξιτοι νὰ ὑπάρχωμεν. Ξενικὴ τυραννία, φίλε μου, ξενικὴ τυραννία, τὸ μόνον σωτήριον » δι' ὧν δύναται τις ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἢ δύο τὸ πολὺ νὰ διορισθῇ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἀνὴρ σοφὸς καὶ καθὼς πρέπει καὶ ἐκ τῶν ὀλλῶν μας. Κρίνων, ὅπως καθήκον καὶ δικαίωμα ἔχει πᾶς πολίτης νὰ κρίνῃ τὰ τῆς πατρίδος του, καὶ βλέπων παρὰ τοῖς συμπολίταις μου περὶ μὲν τὰ ἴδια συμφέροντα μεγαλοφυῶν παντοκράτειραν καὶ θέλησιν ἀδάμαστον καὶ ἐπιτηδειότητα πάντοτε καὶ περὶ πάντα ἐπιτυχῇ πρὸς κολακείαν, ραδιουργίαν, συκοφαντίαν, κακουργίαν καὶ ἀλαζονείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ βλακείαν τετραποδῶν καὶ ἀναλγησίαν ἀνδραπόδων πρὸς πᾶν καλὸν καὶ ἀληθές καὶ ἑλληνικὸν καὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ τὴν κοινὴν δόξαν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων τῶν τε νῦν καὶ τῶν ἔπειτα, συγκρίων δὲ ταῦτα πρὸς τὴν ὑπεράνθρωπον ἀρετὴν τῶν πατέρων μας τῶν προχθὲς ἀκούη διὰ τρόμου καὶ ἐλέου καὶ θαυμασμοῦ συνταραζάντων τὴν ψυ-

χὴν ἀπάντων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀναψάντων τὸ ἱερὸν πῦρ τοῦ φιλελληνισμοῦ, πείθονται, ὅτι νόσσημα κατέλαβε λοιμικὸν τὴν πατρίδα ἡμῶν, καὶ θὰ πάσχωμεν, ὁ Θεὸς ἡξέυρει ἕως πότε. Ἀλλὰ παρηγορεῖται, ὅχι μόνον ἐλπίζων, ἀλλὰ καὶ πιστεύων ὅτι θὰ περιδεύσῃ τὸ κακόν, θὰ σκοτώσῃ ὑπὸ θλίψεως τοὺς ἀρίστους, ὅπως ἡ χολέρα τοῦ 1855, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ παρέλθῃ, διότι αὐτῷ αἰσχρὸν νόσσημα εἶνε ἀρνησις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὐδὲ γνωρίζω ὅμοιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Οἱ Ἕλληνες κατήντησαν νὰ μισῶσι λυσσασθῶς πάντα Ἕλληνα ἀγαπῶντα λελογισμένως, ἐνθουσιωδῶς καὶ ἀνυποκρίτως τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας, μισοῦντα δὲ ἀμειλίκτως τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς, ἀποστρέφονται δὲ, περιφρονοῦσι καὶ χλευάζουσι τὸν Ἕλληνα τὸν ἀποστρεφόμενον, περιφρονοῦντα καὶ ἀμελοῦντα τὰ ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα, μελετῶντα δὲ καὶ σεβόμενον τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ περὶ τὰ ἴδια συμφέροντα ἀδιάφορος καὶ ἀνίκανος θεωρεῖται καὶ περὶ τὰ κοινὰ ἀνωφελῆς, ὑποπτος καὶ σχεδὸν κοινὴ τις προσβολὴ καὶ καταδίκη. Ὁ βλάπτων τὴν Ἑλλάδα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς καὶ ἀντωφελούμενος παρ' αὐτῶν εἶνε φοβερός παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ θαυμαστός καὶ ζηλευτός. Γνωρίζω, ναί, καὶ καθ' ἐκάστην ἀνιχνεύω τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιβουλὴν τῶν ξένων τούτων καὶ τὴν συκοφαντίαν τῶν ἑνεκα μοχθηρίας ἐμφύτου μισούντων αὐτήν, ἢ ἑνεκα συμφέροντος πολιτικοῦ ἢ χρηματικοῦ, νῦν δὲ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ, συκοφαντούντων.

Ἀλλὰ βεβαιῶ ὅτι οὐδεὶς ἴσως τῶν ξένων συκοφαντῶν τῆς Ἑλλάδος ἐσυκοφάντησεν αὐτήν, ὅπως ὁ Ἕλληνας κ. Β... καὶ τινες ἄλλοι χρηστοὶ καὶ ἐντιμοὶ κύριοι ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ τίς, ἐρωτῶ, τῶν Ἑλλήνων εἶνε ζηλευτότερος παρ' Ἑλλήσι τοῦ κ. Β... ; Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων δὲν ἀγαπᾷ αὐτὸν ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας ; δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἀθήναις γνωστοὶ κύριοι ἐξ ἐπαγγέλματος συκοφαντούντες τὴν Ἑλλάδα παρὰ τοῖς ξένοις ; Καὶ ὅμως δὲν εἶνε ἐντιμότεροι παρ' Ἑλλήσι καὶ δὲν προφαίνονται πάντοτε ὡς καλοθέλῃται καὶ προστάται καὶ διδάσκαλοι καὶ σχεδὸν εὐεργεταὶ τῶν Ἑλλήνων ; Τί νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ξένων, ὅταν ἡμεῖς αὐτοὶ πράττωμεν ταῦτα καθ' ἡμῶν αὐτῶν ;

Οἱ Ἀγγλοὶ πολλῶν ἑνεκα μᾶς ἐμίσησαν καὶ μᾶς κατεσυκοφάντησαν ἐκ προμελέτης ψυχρᾶς καὶ λελογισμένης. Αὐτοὶ εἶνε μετὰ τῶν Ρώσων οἱ πατέρες τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος συκοφαντίας. Οὐδὲν δὲ ἔθνος δύναται νὰ μισήσῃ καὶ

συκοφαντήσῃ ὅπως οἱ Ἀγγλοὶ. Ἀλλὰ τὸ πῦρ αὐτὸ τῆς συκοφαντίας, ὅπερ σήμερον μᾶς καίει, ἐθρέψμεν ἡμεῖς αὐτοί. Ἦναψε τὸ πῦρ τοῦτο πρῶτον καὶ μάλιστα ὁ φιλοτουρκισμὸς, ἡ πολιτικὴ αὕτη καὶ κοινωνικὴ θρησκεία τῶν Ἀγγλων· ὑπέθαψε δὲ ἡ μὴ πληρωμὴ τῶν δανείων καὶ αἱ χρηματικαὶ ὠφέλειαι Ἀγγλων ἰδιωτῶν ἀπὸ τῆς Τουρκίας. Ναί· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ὑπέθαψαμεν αὐτὸ καὶ ἐφυσήσαμεν. Οἱ προστασιανοὶ Κερκυραῖοι ἐξ ἐπαγγέλματος ἐσυκοφάντουσαν καὶ ἐξακολουθοῦσι συκοφαντοῦντες τὸ Ἔθνος. . . Οἱ δὲ Ἀγγλοὶ εὐχαρίστως πιστεύουσι τὸ ὑπὸ οἰκείου λεγόμενον κακόν. Βλέποντες δὲ τοιαῦτα λεγόμενα κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ συστηθέντος ὡς ἀρίστου αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο προκριθέντος ὡς πρέσβους, δικαίως καὶ τὰ πιστεύουσιν. Ἡμεῖς ἐθάλαμεν πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν μας, καὶ νῦν, βλέποντες αὐτὴν καιομένην, νομίζομεν ὅτι δι' ὀλίγων θαυμάτων ψευδῶν καὶ ψυχρῶν θά σβύσῃ ἡ πυρκαϊά. Βλακωδέστατα ἐπολιτεύθημεν κατὰ τοὺς παρόντας καιροὺς. Ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἀπηλπίζοντο ἀπὸ τοῦ Τούρκου, ἔπρεπε νὰ φανῶμεν ἡμεῖς ὡς ἀντικαταστάται αὐτῶν κατὰ τῆς Ρωσίας, ἔπρεπε νὰ δειχθῶμεν, νὰ ἐμιλήσωμεν, νὰ ἐξηγηθῶμεν, νὰ δικαιολογηθῶμεν, νὰ τοὺς ἐλύσωμεν, νὰ τοὺς πείσωμεν, ἀλλὰ συνάμα ν' ἀποδειχθῶμεν ἀνγκυλοὶ, δυνάμενοι νὰ πράξωμεν καὶ καλὸν καὶ κακόν, ὅπερ ἰδίως προσέχει καὶ ζυγίζει ὁ Ἀγγλος. Ἀλλὰ τί ἐπράξαμεν; Ἐτιωπήσαμεν πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἀφήκαμεν αὐτοὺς ὑποχείριους τοῖς Σλαῦσι καὶ Βουλγάρσι. Οὐτε κυβερνήσι· ἑλληνικῇ, οὔτε Ἑλλήνας· ἰδιῶται ἔγραψαν ἢ ὠμίλησαν πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἢ τὸν ἀγγλικὸν λαόν, ἐνῷ ἡ Ἀγγλία κατεπλημύρηνεν ὑπὸ ἀπρωστόλων Βουλγάρων καὶ Σλαύων καὶ Ρωμῶνων, γράμματα δὲ καὶ ἀλληλογραφίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξ 100 ἑκατομμυρίων Σλαύων παρακαλούντων, κολακεύοντων, ὑποσχόμενων, ἰδίως συκοφαντούντων τοὺς Ἑλλήνας καὶ ἀξιούντων δὴθεν προστασίαν κατὰ τῆς τυραννίας αὐτῶν. Οἱ δὲ Ἑλλήνες τί ἐπράξαν; ἔγραψον συκοφαντικὰ γράμματα καὶ μυριοτρόπως ἐραυδιούργουν κατὰ ἰδιωτῶν Ἑλλήνων, ὁμιλούντων καὶ πραττόντων τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος λεληθότως, ἀνεπιδείκτως, ἀνευ συμφέροντος ἢ ἐλπίδος. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπαρουσιάσθη τῇ ἀγγλικῇ κυβερνήσει ὡς ἄψυχός τις σκιὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐδέχθη αὐτὴν ὡς ἰδίαν ἐνυτῆς· σκιάν· καὶ ἐμείναμεν ὡς σκιά. Ἀντί ν' ἀποδειξώμεν ὅτι *δυνάμεθα, ἐν θελήσωμεν*, νὰ πράξωμεν καὶ καλόν καὶ κακόν, ὅπως οἱ Σλαῦοι ὑπὸ τῆς Ρωσίας ὀδηγούμενοι, ὅπως οἱ ὑπὸ τοῦ Καθούρου ὀδηγούμενοι Ἰταλοὶ, καὶ νὰ ζητήσωμεν ρητὰς ὑποσχέσεις, συνάμα δὲ νὰ στρέψωμεν πρὸς ἡμᾶς πᾶσαν γνώμην ἐν Ἀγγλίᾳ, πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν, τούναντίον εἶπομεν καὶ ἀπεδείξαμεν, βουλὴ, κυβερνήσις, πρέσβεις καὶ λαός, ὅτι δὲν εἴμεθα καλοὶ διὰ τίποτε, περιμένομεν δὲ τὸ τέλος τῶν ξένων. Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοὺς Ἀγγλοὺς νὰ μᾶς περιφρονῶσιν, οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, οἱ Σλαῦοι, κατέλαβον αὐτοὺς διὰ τῶν δύο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τυράννων, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐλπίδος. Διὰ μὲν τοῦ φόβου κατέλαβον αὐτοὺς ἡ Ρωσία, φοβερίζουσα ὅτι θὰ πολεμήσῃ κατὰ τῆς Τουρκίας, ὅπερ καταφοβίζει τὴν Ἀγγλίαν, μείνασαν μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Γαλλίας ἀνευ συμμάχου χερσαίου, μὴ δυναμένην μόνην νὰ πολεμήσῃ, μὴ θέλουσαν δὲ νὰ μείνῃ ἐν γενικῷ πολέμῳ οὐδετέρη, φοβούμενη δὲ ὅτι ἐν τοιοῦτῳ πολέμῳ ἢ μὲν Ρωσία θὰ κυριεύσῃ τῆς Ἀνατολῆς, ἢ δὲ Πρωσσία τῆς Δύσεως, καὶ θ' ἀποτελειώσῃ τὴν μόλις ἀναλαβούσαν Γαλλίαν. Διὰ τοῦτο ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, καίτοι μισοῦσα ἐμμανῶς τὴν Ρωσίαν,

νὰ πάντα ἐπράξῃ, καὶ μάλιστα ὁ Σαλισβούρι, ὅπως προλάβῃ τὸν πόλεμον, περιποιουμένη αὐτὴν διὰ τῆς πρὸς τοὺς Σλαῦους προστασίας· καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐχθρας. Διὰ δὲ τοῦ ἐτέρου τυράννου, τῆς ἐλπίδος, κατέλαβον τοὺς Ἀγγλοὺς οἱ Σλαῦοι, πείσαντες αὐτοὺς ὅτι «εἴνε ἐτοιμοὶ ν' ἀλλαξοπιστήσωσι, καὶ νὰ γίνωσιν Ἀγγλικοί, ἐὰν ἡ Ἀγγλία τοὺς προστατεύσῃ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὑπερασπίσῃ τὰ δίκαια αὐτῶν». Τί δὲ σημαίνει τὸ ἀνὰ προστατεύσῃ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ἑλλήνων; » Καὶ οἱ Σλαῦοι ἤξευραν τί ἐζήτουν παρὰ τῶν Ἀγγλων, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἐνόησαν τί ἐμελλον νὰ δώσωσι τοῖς Ρωσοβουλγάρσι. *Προστασία κατὰ τῶν Ἑλλήνων σημαίνει: πόλεμος μέχρις ἐξοπτώσεως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, δολοφονία πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ τῶν Ἑλλήνων*. Οὕτως ἐξηγεῖται, ἀγαπητὲ κύριε, ἡ ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἀγγλικὴ πολιτικὴ, κυβερνήσεως καὶ ἀντιπολιτεύσεως καὶ λαοῦ, οἵτινες, ἐνῷ λυσσωδῶς διεφώνουν περὶ Τούρκων, ἀδελφικῶς συνεφώνουν καθ' Ἑλλήνων. Οὐδεὶς ἐν Εὐρώπῃ, οὐδεὶς ἐνόησε τὸν λόγον τοῦτον καὶ τὸ κινεῖν αἴτιον τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Ἀλλ' οἱ μὲν ξένοι ὀλίγον ἐβλάβησαν μὴ νοήσαντες αὐτὸ, ἡμεῖς δὲ βλαπτόμεθα θανατηφόροι, διότι ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς μάλιστα κρέμαται ἡ τύχη ἡμῶν. Διὰ νὰ νοήσῃ δὲ τις ἀκριδέστερον τὴν πολιτικὴν ταύτην, πρέπει νὰ γνωρίξῃ τὸν ἀγγλικὸν χαρακτῆρα. Οὐδὲν ἔθνος ἐπιτηδεύεται τὸ πρᾶγμα, οὕτινος οἱ Γάλλοι ἔχουσι μόνον τὴν λέξιν, *la conspiration du silence*, ὅπως οἱ Ἀγγλοὶ. Ταύτης σιγῆς συνωμοσίαν ὡς ἀπὸ συνήρατος κοινῆς ὁμοσάν κατὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἀγγλοὶ καθ' ἄσσαν ταύτην τὴν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν δῆθεν τὸν ὑπὸ τοῦ Τούρκου σταυροφορίαν. Καθ' ἑκάστην λόγον, δημογραφίαν, ἀθήρα, ποιήματα ὑπὲρ τῶν *Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς*, καὶ ὁμοῦσι ὑπὲρ Σλαύων, Σερβῶν, Μοντεναγρίνων, Βουλγάρων, ὡς αὐτοὶ νὰ ἦσαν μόνοι χριστιανοὶ ὑπὸ τοῦ Τούρκου, θύματα τῆς τυραννίας αὐτῶν καὶ πρόμαχοι τῆς χριστιανωσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας, περὶ δ' Ἑλλήνων οὐδέποτε, οὐδεμία μνεία. Μᾶς θάπτουσι τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τὴν σιγὴν. Πρῶτος ὁ μεγαλόψυχος Σκῶτος δούξ Ἀργάιλ ἐτόλμησε ν' ἀναφέρῃ, ὡς ἐν παροδῷ, Ἑλλήνας καὶ Ἑλλάδα. Οἱ ἄλλοι ἠγνόησαν τοὺς Ἑλλήνας, Ἑλληνισμὸν, τετρακοσιετῆς ὑπὲρ πίστεως καὶ ἐλευθερίας ἀγῶνας, πολέμους ἡρωϊκοὺς καὶ θριαμβικοὺς θανάτους, μαρτύρια, σταυρώσεις, σφαγὰς, ἐξανδραποδισμοὺς, Σούλι, Μεσολόγγι, Ψαρά, Ἰθράκ, Κρήτην. Ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φιλελληνικώτατος ὑπὲρ τὸν Κάνιγγα καὶ Βύρωνα νομίζομενος Γλάδστον, ὁ δημοτικώτατος καὶ βουλγαρικώτατος, ὠρκίσθη, φαίνεται, νὰ μὴ ἐκφυγῇ τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων αὐτοῦ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, ἐνῷ τὴν Βουλγαρίαν ὡς τινὰ Ἐδὲμ νυθημερὸν ζωγραφεῖ, τοὺς δὲ Βουλγάρους ὡς τινὰς Ὀμπρικοὺς Ἀβίους.

Πρὸ τῆς ἐν Γρίνβιτς ἐμιλίας αὐτοῦ ἔγραψα αὐτῷ ὡς ὁ ἐλάχιστος τῶν ἑλλήνων ἀπάντων μακρὰν ἐπιστολήν, περιέχουσαν οὐχὶ τὰ συνήθη ταῦτα περ' ἡμῖν δῆθεν εὐφραδῆ καὶ ρητορικὰ καὶ ἐνθουσιαστικὰ, ἄτινα δὲν νοοῦσιν, ἀλλὰ περιφρονοῦσιν οἱ ἄγγλοι, ἀλλ' ἐρωτήσεις καὶ συλλογισμοὺς ἀφόντους, οἷον διὰ τί τόσα μὲν τὰ ὑπὲρ βουλγάρων, διὰ τί δὲ ἡ περὶ ἑλλήνων σιγή; διὰ τί σταυροφορία ὑπὲρ βουλγάρων, διὰ τί δὲ συνάμα σταυροφορία κατὰ ἑλληνισμῶν καὶ ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας; διὰ τί καὶ πῶς σφιδρότατοι ὑπὲρ τῶν βουλγάρων εἰνε αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀνέκαθεν σφιδρότατοι φίλοι τῶν Τούρκων, ἐχθροὶ δὲ καὶ ὕβρισται τῶν ἑλλήνων (καὶ δὲ Στράγγγορδ, λόρδος Σαρφτσμπουρῆ, τὸ ἱερκετεῖον κλ.) καὶ, τὸ κυριώτατον, διατί, ἐνῷ ἐπὶ ἡμῖν καὶ πλέον αἰῶ-

τὸ κήρυγμα τὸ εὐλογεῖν καὶ ἀγιάζον, ἤθελον νὰ εἶχον τοῦ πατρός μου τὴν ἔνθεον ψυχὴν καὶ βοήν, διὰ νὰ φωνάξω στεντορεῖως πρὸς τοὺς Ἕλληνας πάντας : « Ἕλληνες ἀδελφοί, τέκνα θεοῦ γένους ἡρώων καὶ μαρτύρων, ζυγνήσατε, ἐνώθητε, ἡ πατρίς κράζει, σῶσατε τὴν ἱεράν κληρονομίαν τῶν πατέρων σας, οἵτινες ἀπέθνησκον αὐτοί, ἵνα ζήσητε σεῖς, σῶσατε τὴν πατρικὴν σας γῆν, ἥτις σὰς ἐγέννησε, σῶσατε δόξας τριάκοντα αἰώνων, ἥτις σὰς περιλάμπει, σῶσατε θεῖαν γλῶσσαν Μουσῶν καὶ χαρίτων, ἥτις σὰς ἔθρεψε, σῶσατε Ἐκκλησίαν, ἥτις σὰς ἡγίασε, μὴ ἀφήσητε νὰ πνιγῶ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ὑπὸ τῶν κτηνωδεστάτων βερβάρων...

Προσπαθῶ νὰ δαμάσω τὴν ἀγανάκτησίν μου κατὰ τῶν Φαρισαίων τούτων, οἵτινες ὅμως ἐσονται ἐν τῷ μέλλοντι οἱ μόνον ἔνεκα συμφέροντος βέβαιον σύμμαχοι ἡμῶν. Πρέπει νὰ καταδείξῃ τις αὐτοῖς ἀριδύλως διὰ πραγματικῆς ἱστορήσεως τὴν ψευδῇ ἐκείνῃ ἀλλὰ τοπιτικῇ τῶν βουλγάρων πρὸς τοὺς Καθολικούς. Ἐπέσθην, ὅτι τοῦτο μόνον δύναται νὰ σείσῃ τὸν φιλοσλαυισμόν αὐτῶν.

Ἀναστ. Γεννάδιος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΠΑΣΑΣ

Τὸ «Φιγαρό» ἐν τινὶ φύλλῳ αὐτοῦ δημοσιεύον τὴν ἡθικὴν εἰκόνα ὑπουργοῦ τινος τῆς σημερινῆς γαλλικῆς δημοκρατίας, λέγει ἐν συμπράσματι : « Ὅσον περισσώτερον γράφω τόσον περισσώτερον κατανοῶ, ὅτι αἱ βιογραφίαι εἰσὶ περιτταὶ καὶ μόνον αἱ φωτογραφίαι χρησιμεύουσιν. Οἱ λόγοι καὶ αἱ ἰδέαι μεταβάλλονται — ἡ ρίς καὶ τὸ στόμα μένουσι ».

Εὐφρὴς ἀναμφιβόλως ἡ παρατήρησις αὕτη, ἀλλ' ὅμως ἐπιπόλαιος ὡς πᾶσα ἄλλη εὐφυολογία. Πόσον σοφώτερον εἶνε τὸ γροαίνν ἡμῶν δημῶδες λόγιον : « Ὁ λύκος κ' ἀν' ἐγὴ ρασε κ' ἄλλαξε τὸ μαλί του, οὔτε τὴν γνώμην ἄλλαξε, οὔτε τὴν κεφαλὴν του. Βεβαίως, ἀν' ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἐστερημένοι θελήσεως, ἰδεῶν ἀρχῶν, χαρακτῆρος, εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀποφασίζουσι νὰ γίνωσιν ὄργανα τοῦ τυχόντος δεσπότη. Ἀναντιρρήτως ὄντα εὐτελέστερα τούτων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξωσι. — Φέρε ἴδωμεν ὁποῖαν αὐτοὶ οὗτοι περὶ ἐκυτῶν ἔχουσι γνώμην. — Θεωροῦσι τὸ ἄτομόν των ἐν ἐμπόρευμα, τὸ ὁποῖον πάντοτε προσπαθοῦσι νὰ παριστῶσι σύμφωνα πρὸς τὰς ὁρέξεις τοῦ ἀγοράζοντος αὐτό. Καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι κατὰ βάθος μᾶλλον τούτων συνεπέστεροι εἰς ἑαυτούς : ὡς ἀρχὴν τοῦ βίου των ἔθεντο τὸ θρηνεῖν τὸ συμφέρον, ταύτην δὲ ἀπαρεγκλίτως ἀκολουθοῦσιν. Ὁ χρόνος παρέρχεται, τὰ ἔτη τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο στιβαζόνται ἐπὶ τῆς ράχεως των ὑπὸ τὸ βάρος αὐτῶν ὁ ὀργανικὸς ἄνθρωπος ὁλονέν κυρτοῦται : λευκαίνονται αἱ τρίχεις, τὰ δὲ γόνατα λύνονται : τὸ πρόσωπον ρυτιδούται, αἱ αἰσθήσεις ἀμβλύνονται καὶ ἡ φωτογραφία των ριζηδὸν ἀλλοιοῦται. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἴσως μυριάκις νὰ μετεβλήθησαν καὶ οἱ λόγοι καὶ αἱ ἰδέαι των : ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον κατὰ βάθος ἔμειναν πάντοτε οἱ αὐτοί, τὸ δὲ αἰώνιον σύνηθές των, παρὰς, μόνον ἐν τῇ ἐπιθαννατικῇ κλίνῃ ἐγκαταλείπει αὐτοὺς, οἷον εἰ ὃν ἡ μόνη δύναμις ἡ διδούσα πνοὴν εἰς τὸ σῶμα των καὶ ζωογονοῦσα αὐτό.

Ἰσως ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις, εἰς τὰς ἐξαιρέσεις ὅμως ταύτας δύναται νὰ καυχῇ, ὅτι δὲν κατασθιμείται ὁ τῆς Κρήτης τοπάρχης, **Ἰωάννης Φωτιάδης πασᾶς**. Ὁ

ἄνθρωπος οὗτος ἀληθῶς δύνηται μεθ' ὑπερηφανείας νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ἀποτελεῖ τέλειον τύπον ἐμφύχου ὀργάνου. ἔχει ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ἀρετάς, ὧν πρώτη εἶνε : *Ἀγάπα τὸν χρυσὸν ὑπὲρ τὴν τιμὴν*.

Οἱ ἐν Ἀθήναις γινώσκουσι τὸν διπλωμάτην, ὅστις ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἀντεπροσώπευσεν ἐν Ἑλλάδι τὴν Τουρκίαν. Δι' Ἕλληνα ἐν τῇ τουρκικῇ ὑπηρεσίᾳ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ θέσις δυσχερεστέρα, πρέπει δὲ ὁ ἀναδεχόμενος τὸ ὑπόργημα τοῦτο Ἕλληνα νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ὅπως εὐδοκίμησῃ, ὀφείλει νὰ καταπνίξῃ ἐν ἑαυτῷ πᾶν ἑλληνικὸν αἰσθημα. Καὶ ὁ Φωτιάδης, πασᾶς εὐδοκίμησεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, ὁ δὲ Σουλτάνος πλουσίως ἡμίψε τὸν πιστὸν αὐτοῦ θεράποντα, δωρησάμενος αὐτῷ πλὴν ἄλλων καὶ τοιαύτων μέγα ἐν Θεσσαλίᾳ διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις, ἃς προσήνεγκεν αὐτῷ κατὰ τὴν κρητικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866—1869. » Πτο χαρίεις ὁ διπλωμάτης οὗτος : ὁμιλιτικός, κομψὸς τοὺς τρόπους, λεπτός τὴν συμπεριφορὰν, ἀπετέλει τέλειον σκεῦος τῶν ἀριστοκρατικῶν αἰθουσῶν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνθ' ἡμειβετο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑπηρεσίας του, κατῶρθον συγχρόνως νὰ κερδίξῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς παρ' ἡμῖν ἀριστοκρατικῆς αυτοκαλουμένης τάξεως, καὶ νὰ θεωρῇται ὑπὸ ταύτης τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐνθουσιώδης πρόμαχος. Δὲν ἀπῆρτοντο πρὸς τοῦτο μεγάλα πράγματα : ἤρκουν δύο μόναι προσωπίδες, ἃς νὰ μεταλλάσῃ ἄλλως τε, ἐν τῇ ἀριστοκρατικῇ τάξει τῆς ἡμετέρας κοινωνίας τοσαύτη ποικιλία περικεχυσμένων ἀσημασίτων καθ' ἑκάστην ὑπεισδύει, ὁλοσχερῶς νοθεύουσα αὐτήν, καὶ τοσούτον ὀλίγας ἀπαιτήσεις εὐσυνειδησίας καὶ εἰλικρινείας κατήντησαν νὰ ἔχουσιν. Ὡστε δὲν ἦτο δύσκολον εἰς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Τουρκίας νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν του.

Δὲν πιστεύομεν νὰ ὑπάρχῃ καρδιά, δὲν λέγομεν ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἀνθρώπινον, ἥτις νὰ μὴ συνεκινήθῃ ἐκ τοῦ ὀλοκαυτώματος τοῦ Ἀρχαδίου καὶ τοῦ ἡρωῦ τμοῦ, μεθ' οὗ ἐπὶ τρία ἔτη ἡ δύσποτμος Κρήτη ἐπάλαιε κατὰ τῶν μυριοπληθῶν στρατιῶν τοῦ μωσμεθανισμοῦ. Καὶ ὅμως ἡ γραφίς τοῦ κ. Φωτιάδου τοὺς μάρτυρας ἐκείνους ἐτόλμησε νὰ ἀποκαλέσῃ ἐν διακοινώσει πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1869, ἀν' μὴ ἡ μνήμη μᾶς ἀπατᾷ, ἀγύρτας ἐμπορευομένους τὴν μεγάλην ἰδέαν. Ἡθέλομεν νὰ γνωρίζωμεν, ἔτρεμεν ἀρά γε ἡ χεὶρ του, ὅτε ἔγραφε τὴν βλασφημίαν ταύτην ; « Ἀ μπά ! τοιαῦτα μικρὰ πράγματα δὲν ἐνοχλοῦν ἄνθρωπον ἐστερημένον καρδίας : βγαίνει παρὰς ; αὐτὸ εἶνε τὸ σπουδαῖον, τὸ οὐσιώδες διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ εἶδους τοῦ κ. Φωτιάδου. Ἀναμφιβόλως ὁ Σουλτάν Χανήτ δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἄνθρωπον καταλλήλοτερον τοῦ γράψαντος τὴν διακοινώσιν ἐκείνην, ὅπως ἐκδικήθῃ τοὺς Κρήτας καὶ τιμωρήσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν θρασύτητα τῶν νησιωτῶν τούτων : ἀν' δὲ σήμερον, ὅτε ἐγγίζει ἡ λήξις τῆς πενταετίας του, ἐπισκοπήσωμεν τὴν ἐν Κρήτῃ διοίκησίν του, θὰ εὕρωμεν ἀποτελέσματα, ἀν' ὅχι ἀξία τῶν προσδοκιῶν τοῦ Σουλτάνου, ἀλλ' ὅμως ἀξία καθ' ὅλα ἀνθρώπου πρὸ παντός περὶ τοῦ συμφέροντός του μεριμνῶντος. Ἀν' δὲν ἐπέτυχεν ἐν ἅπασιν τοῖς σχεδίοις του, πταίει οὐχὶ αὐτός, ἀλλὰ τὸ δύστροπον καὶ ἀδάμαστον τοῦ λαοῦ, ὃν ἐκλήθη νὰ διαπαιδαγωγῇ ἐν τῇ διαθροᾷ : διότι δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἐστᾶλη νὰ διοικήσῃ τοὺς Κρήτας, ἀλλὰ νὰ τοὺς διαφθείρῃ.

Οἱ νουνεχέστεροι τῶν Κρητῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατενόη-